

Місячне сяйво

Майкл Шебон

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Анастасія Копівська

© Видавничий дім «Фабула». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Коли Елджер Хісс[1] вийшов із в'язниці, йому було важко знайти роботу. Він закінчив Гарвардську школу права, працював на Олівера Венделла Холмса[2] і допомагав засновувати Організацію Об'єднаних Націй, але водночас він був звинувачений у неправдивих свідченнях і підтримці міжнародного комуністичного руху. Він випустив мемуари, але вони були такі дурні, що їх ніхто не забажав читати. Дружина від нього пішла. Хісс був геть розбитий і позбавлений надії. Зрештою хтось із друзів пожалів нещасного й підсобив із роботою. Його взяли в нью-йоркську фірму, що виробляла й продавала заколки, зроблені з фортепіанних струн. Ця «Feathercombs» якийсь час процвітала, але згодом у них почалися проблеми з впливовими конкурентами, які скопіювали їхній дизайн, зазіхнули на торгову марку та збили ціни. Продажі впали, оборот був кепський. Аби винайняти Хісса, потрібно було когось звільнити.

У зв'язку з арештом мого діда в газеті «Daily News» від 25 травня 1957 року якийсь безіменний журналіст описував його як людину «тиху й непомітну». Для його колег, торгових агентів «Feathercombs», дід був чимось на кшталт фетрового капелюха на вішалці в кутку. Дід працював найбільше, але користі для фірми від нього було найменше. Обідньою перервою він усамітнювався зі своїм сендичем і гортав останні примірники журналів «Небо й телескоп» або «Авіаційний щотижневик». Було відомо, що він їздить на «Crosley», має дружину-іноземку та доньку-підлітка, а живе десь в окрузі Берген. До арешту дід лише двічі проявив себе перед колегами. Під час Світової серії з баскетболу в п'ятій грі 1956 року в офісі зламалося радіо, і мій дід полагодив його, замінивши перегорілу лампу іншою, яку витягнув із телефонного комутатора. Також один з рекламщиків «Feathercombs» розповідав, що якось зустрів мого діда біля театру «Paper Mill» у Міллбурні, де його дружина-іноземка грала — уявіть собі! — Серафіну в «Татуйованій

троянді». Більше ніхто про мого діда нічого не знав, і це йому, здається, подобалося. Його вже давно не намагалися затягнути до загальних розмов. Усі знали, що він уміє усміхатися, але ніколи не сміється. Якщо в нього й були якісь політичні переконання — або взагалі переконання як такі,— то у фірмі «Feathercombs» про них ніхто нічого не знав. Отже, якби його звільнили, нічого й не змінилося б.

Двадцять четвертого травня, трошки пізніше дев'ятої ранку, президент «Feathercombs» почув, що в приймальні перед кабінетом, де сиділа його секретарша — кмітлива дівчина, яка захищала його від кредиторів і податкових інспекторів,— щось відбувається. Нетерплячий, майже злісний чоловічий голос чогось вимагав. Інтерком у кабінеті президента слабко дзенькнув. Здається, розбилося скло. Потім почувся звук, наче хтось жбурнув слухавку на апарат. Президент уже майже підвівся, щоби вийти й перевірити, що там коїться, але наступної миті в його кабінет увірвався мій дід, вимахуючи чорною телефонною слухавкою (тоді це було дійсно замашне знаряддя) із вирваним дротом завдовжки три фути.

У 1930-х роках у перервах між грою на більярді мій дід чотири роки провчився в Дрексельському технологічному, заробляючи на навчання вантаженням піаніно на складі універмагу «Вонамейкер». У нього плечі не влезали в двері, волосся, яке він щоденно вкладав із бріоліном, стирчало на голові, як заманеться, а рум'янець так ясно покривав щоки, що здавалося, ніби в нього постійний сонячний опік.

Очевидці потім розповідали в інтерв'ю «News»: «Я ніколи не бачив, щоб він гнівався».

Або: «Мені здалося, що його оточує запах диму».

Тому президент «Feathercombs» зробив неприємне відкриття — виявилось, що він тільки-но звільнив маніяка.

— Що відбувається? — спитав він.

Питання не мало сенсу, тому мій дід не удостоїв його відповіді. По ньому й так було все видно. Йому завжди здавалося, що більшість питань, які ставлять люди, просто заповнюють пустий простір, обмежують його в русі, відволікають увагу та забирають енергію. До того ж, мій дід не дуже дружив зі своїми емоціями. Він просто взяв кінець телефонного дроту й двічі обгорнув його навколо лівого зап'ястка.

Президент спробував встати, але його нога застрягла під столом. Стілець відкотився назад і перекинувся, задеренчавши коліщатками. Він заволав: це був голосний лемент, схожий на йодль. Мій дід навалився на нього, президент викрутився спиною до діда й наразі мав перед собою чудовий вид із вікна кабінету на 57-му вулицю. Він встиг помітити, що перехожі почали товпитися на тротуарі перед офісом.

Дід обмотав телефонний шнур навколо шиї президента. У нього було приблизно дві хвилини до того, як його гнів випарується і голова знову почне мислити раціонально. У принципі, достатньо. Протягом Другої світової він навчився користуватися зашморгом, тому знав, що за хорошої підготовки задušити людину не важко.

— О господи! — вигукнула секретарка міс Мангел, запізно з'являючись на порозі.

Вона швидко зреагувала, коли мій дід увірвався в прийомну, пахнучи, як вона згадувала пізніше, наче дим від палаючої деревини. Міс Мангел миттю двічі натиснула кнопку виклику на телефоні, а тоді мій дід вирвав у неї слухавку, схопив телефон і видер шнур з апарата.

— Вам доведеться за це заплатити,— мовила міс Мангел.

Через тридцять два роки дід, розповідаючи мені цю історію, казав, що така поведінка його захопила, але оскільки він тоді був у стані ракети, що набирає висоту та от-от вибухне гнівом, він сприйняв це як провокацію. Він жбурнув телефонний апарат у

вікно: звук розбитого скла й телефону, який падає на асфальт. Саме його і почув президент фірми.

Міс Мангел теж почула крик знадвору й підійшла до вікна подивитися, що сталося. На тротуарі сидів чоловік у сірому плащі та дивився на неї. Ліве скло його круглих окулярів було залите кров'ю. Він сміявся[3]. Навколо юрмилися перехожі, пропонуючи допомогу. Швейцар крикнув, що зателефонує до поліції. У цей момент міс Мангел почула лемент свого шефа. Вона відірвалася від вікна й побігла в його кабінет.

Приміщення здавалося порожнім. Тоді секретарка почула, як чийсь черевик б'ється об підлогу. Іще раз, іще. Потилиця мого діда на мить вигулькнула з-під столу й зникла. Відважна міс Мангел обійшла стіл. Її начальник лежав ниць на відполірованій підлозі. Мій дід сидів на ньому, затягуючи на його шиї імпровізовану гароту. Президент пручався, перебирав ногами і силкувався перевернутися. Було чутно лише, як він намагається знайти опору, шкрябаючи по підлозі носками своїх дорогих черевиків із кордовської шкіри.

Міс Мангел схопила ніж для паперів зі столу й всадила його моєму дідові в плече. За дідовою оцінкою, висловленою через багато років, цей учинок змусив його вдруجه зачаруватися цією жінкою.

Ніж увійшов у м'яз десь на півдюйма, але гострий біль ніби зупинив нестримний виток дідового гніву. Він скрикнув. «Я тоді наче прокинувся»,— сказав він, уперше розказуючи мені цю історію на останньому тижні свого життя. Він зняв зашморг із шиї президента і змотав дріт з руки, на якій утворилися від сильного натиснення глибокі борозни. Слухавка з грюкотом упала на підлогу. Дід на крок відступив від президента фірми, а той повернувся на спину й поспіхом відсунувся назад, опинившись у проміжку між двома шафками. Він важко дихав. Поки дід тримав його обличчям

долу, президент прокусив собі нижню губу, і тепер його зуби були рожевими від крові.

Дід обернувся до міс Мангел. Витяг ніж для паперів із плеча та поклав на стіл. Коли спалахи гніву миналися, у його очах завжди з'являвся жаль і заповнював їх, наче морський приплив. Він зронив руки.

— Вибачайте,— звернувся дід до міс Мангел і президента фірми.

Думаю, він казав це також і моїй мамі, якій тоді було чотирнадцять, і моїй бабусі, хоча вона, кажуть, була так само винна, як і мій дід. Навряд чи його б вибачили, але мій дід і говорив це так, ніби ні на що не сподівався.

• • •

Дід помирав від раку кісток, і лікарі виписали йому від болів дуже сильний препарат — гідроморфон[4]. Коли я заїхав попрощатися з ним, німці були дуже зайняті руйнуванням Берлінської стіни, але в той самий час м'який молот опіюда також пробив діру в одвічній стіні дідової мовчанки: він вибалакав усі свої негоди, розказав усе про свою сумнівну фортуна, перемоги та поразки — через нещасливі обставини та власний гонор. Тоді він уже два тижні лежав у гостьовій кімнаті в домі моєї мами. Коли я дістався Окленда, йому кололи приблизно двадцять міліграмів знеболювального на день. І тільки-но я сів на стілець біля його ліжка, дід заговорив. Мені здалося, що він чекав на співрозмовника, але тепер я впевнений, що він просто знав, що часу в нього обмаль.

Дід викладав усе без визначеного порядку, за виключенням найпершого спогаду, що також був і найраннішим.

— Я розказував тобі, як колись викинув кошеня з вікна? — розслаблено спитав дід, перебуваючи в тумані полегшення після чергового укладу.

Я не став казати, що він узагалі дуже мало розказував мені про своє життя. Тоді я ще нічого не знав про атаку на президента фірми «Feathercombs», тому не міг здогадатися, що мотив дефенестрації[5] начебто добре вкладається в його біографію. Пізніше, коли він розказав про міс Мангел, розбитий телефон і чеського дипломата, я вирішив лишити цей дотеп при собі.

— Кошеня померло? — спитав я.

Я їв малинове желе, яке принесли дідові. Дідів шлунок нічого не приймав, окрім нього, хоча інколи погоджувався й на курячий бульйон, що його готувала моя мама за рецептом покійної бабусі, яка народилася і виросла у Франції. У той бульйон треба було вичавити лимон — аби покращити смак. Але зараз дід не хотів желе, тому воно виявилось зайвим.

— Це був третій поверх,— сказав дід так, наче його рідне місто широко відоме своїми адамантовими тротуарами.— У Філадельфії.

— А скільки тобі було років?

— Три чи чотири.

— Господи, навіщо ти це зробив?

Він висунув язик один раз, потім другий. Він робив так щокілька хвилин. Часто здавалося, що він просто висміює співрозмовника, як клоун, але насправді це був побічний ефект знеболювального. Язик був блідий і нагадував замшу. Ще з дитинства я знав, що він може дістати язиком до кінчика носа. За вікном виднілося небо району Іст-Бей, сіре, як німб волосся мого діда, що обрамляло його засмагле обличчя.

— Мені було цікаво,— відповів він і знову висолопив язика.

На це я сказав, що чув, ніби допитливість іноді буває небезпечною, особливо для котів[6].

У дитинстві мій дід жив із батьками, дідусем і молодшим братом Рейнардом — дядьком Реєм моєї мами — у трьох кімнатах на розі Десятої вулиці й Шанк-стрит на півдні Філадельфії.

Його тато, німецькомовний уродженець Пресбурга (нині Братислава), у 1920–1930-х роках намагався заробляти торгівлею текстилем та овочами. Прогорівши вчергове, він зрозумів, що краще спостерігати за тим, як чужі каси втрачають гроші, і проміняв мрію про власний бізнес на місце продавця у винному магазині. За словами діда, його мама була сильною жінкою із золотим серцем, «святою», чия мета життя полягала в тому, щоби задовольняти потреби її чоловіка та синів. На фотографіях це присадкувата жінка суворого вигляду у практичних вугільно-чорних черевиках, затаята в корсет і з таким бюстом, наче замість грудей у неї реактивні турбіни. Вона була неписьменною, не знала ні їдишу, ні англійської, але щодня просила тата, а пізніше дядька Рея читати їй єврейські новини, щоби бути в курсі останніх бід єврейського народу. Щотижня вона цупила з родинного бюджету один-два долари для пушке[7]. Сироти були нагодовані, біженці отримували місце на пароплавах, що везли їх до країни свободи, палестинські горби приносили рясні помаранчеві врожаї завдяки самовідданим крадіжкам цієї жалісливої жінки. Дід згадував: «Узимку білизна замерзала на мотузках, а вона заносила її по всіх цих сходах на наш поверх».

Дядько Рей у 1960-х роках був плейбоєм, носив небесно-блакитний гольф і сірий твідовий піджак. Він їздив на «Alfa Romeo Spider», а також носив елегантну пов'язку на своєму вибитому лівому оці. Іноді він нагадував мені Г'ю Гефнера[8], а іноді — Моше Даяна. Хоча хлопчаком він був хирлявим ботаном. А от мій дід у дитинстві ушкварював фортелі. Викидання кошеняти з вікна було тільки початком.

Усе літо дід тинявся вулицями з ранку до ночі, його заносило на схід аж до смердючої річки Делавер і на південь аж до військово-морської верфі. Він бачив, як виселена з домівки сім'я сиділа на тротуарі й пила чай в оточенні їхніх ліжок, ламп, патефона

і мідної клітки з папугою. Він якось помітив газетний пакунок на кришці смітника, розгорнув його і побачив там коров'яче око. У нього на очах методично лупцювали дітей і тварин, одночасно виявляючи до них терплячість і турботу. Він бачив кабриолет «Nash» біля негритянської методистської церкви, оточений натовпом; із нього вийшла Маріан Андерсон[9]. Шістдесят років по тому дід згадував, як його зачарував півмісяць її усмішки.

Південь Філадельфії був тоді густо засіяний Мунблатами і Нойманами — тією ріднею, що з'являлася на весіллях і похоронах у дитинстві моєї мами, а згодом і в моєму. Їхні будинки слугували моєму дідусеві такими собі проміжними станціями. Він подорожував від одного дому до іншого повз італійські та ірландські квартали, набуваючи навичок, що згодом стали йому в пригоді на війні. Він завів таємні знайомства серед італійських пекарів та зеленярів, інколи працював у них підмітайлом за кілька центів, лимонне морозиво чи буханець теплого хліба. Він вивчав особливості їхньої мови і поведінки. Щоб уникнути бійки на вулиці, де жили християни, потрібно було певним чином змінити ходу чи

поставу голови, щоб усі вважали тебе за свого. Якщо ж вас все ж таки вираховували — або якщо ви, як мій дід, не цуралися вуличних сутичок,— битися треба було нещадно. Навіть здоровезні вуличні хулігани верещали як різані, якщо тицьнути їм пальцем в око. Іноді за залізничними насипами і силосними баштами у формі жіночих грудей йшли в хід сталева арматура, уламки труб, рогатки і каміння. Дідові там вибили зуб, зламали руку й наставили купу синців. На лівій сідниці в нього лишився чималий шрам від пивної пляшки, на яку він упав під час бійки на пустирі за цукровим заводом Мак-кахана. Шістдесят років по тому цей шрам — сріблясту зморшку, жорстокий поцілунок долі,— було помітно щоразу, коли дід користувався підкладним судном.

Батьки, налякані його тривалими зникненнями з дому й травмами, намагалися віднайти його від походеньок. Установлювали жорсткі правила, забороняли виходити. Дід порушував геть усе. Він ніколи не розповідав, із ким і де тинявся, непохитно витримував будь-які тілесні покарання, із готовністю приймав усі обмеження. Зрештою виснажені батьки відступилися і прийняли все, як воно є.

— Хлопця, який викидає кошенят із вікна, нічим не проймеш,— казав про мого діда його дід Авраам своєю пресбургзькою німецькою.

Авраам тоді проводив більшість часу в кутку вітальні, що слугувала також їдальнею, разом зі своїм гемороєм і в оточенні купи книжок. Сутеніло, закінчувався майже останній вільний літній вечір.

— А що як він колись загубиться? — питалася моя бабуся в тисячний або мільйонний раз.

— Він не загубиться,— відповів їй дядько Рей. Саме ця фраза переважала в їхньому сімейному Талмуді.— Він знає, де він є.

Саме в той час дід ховався під залізничним вагоном, одним із шести вагонів, що стояли в дальній частині залізничного відстійника біля річки. Ті дощані вагони востаннє використовували, коли агентам «Болдвін-Фелтс» знадобилося швидко дістатися до Пейнт-Крік під час «вугільних воєн»[10]. Тепер вони стояли в типуку, підпираючи земляний насип, заплетені кампсисом[11].

Там дід ховався від залізничного сторожа, здоровезного громили на ім'я Крізі з більмом на лівому оці та клоччям ясараво-рудого волосся на обличчі в тих місцях, де воно взагалі не мало рости. Того літа Крізі вже кілька разів добряче відлупцював мого діда. Першого разу він закрутив йому руку так далеко за спину, що дідові кістки хруснули. Другого разу він ухопив його за мочку вуха й протягнув двором аж до воріт, а тоді приклався

чоботом до його сідала; дід казав, що відбиток пальця Крізі й досі можна побачити на його мочці. Третього разу, коли Крізі побачив, що дід порушує встановлені ним правила, він випоров його ременем від своєї уніформи. Отже тепер, перебуваючи під вагонами, дід вирішив, що не вийде звідти, поки Крізі не піде чи не помре.

Крізі, однак, стирчав у дворі, курив і вештався по всьому складському дворі. Дід лежав на животі й дивився, як той громило ходить туди-сюди й топче запилженими чобітьми кульбабки і колоски китника. Йде, зупиняється, крутиться на місці, вертає назад. Щокілька хвилин Крізі кидав недопалок на землю і придушував його правим чоботом. Потім відкручував фляжку, заливав у горло, відригував. Здавалося, Крізі чогось чекає і просто гає час; або набирається духу.

Мій дід ламав голову: до чого це все? Крізі мав ходити туди-сюди і стежити, щоби на складі не з'являлися босяки, безхатки та крадії на кшталт мого діда, який навідувався в Грінвіч-Ярд того літа через те, що хтось сказав, нібито туди приїжджають машини з вугіллям і воно висипається, поки вони рухаються до причалу. Уперше Крізі зловив мого діда, коли той тягнув двадцять п'ять фунтів вугілля у мішку з-під цукру. Насправді це був не його обов'язок, і було би добре, якби він робив те, за що йому платила Пенсільванська залізниця. У вагоні над головою діда товклися якісь невеличкі тваринки — там були їхні кубла. Він чув цю метушню. Згідно з маминими розповідями про природу, ці тваринки мали єдину мету: кусати малих дітей і заражати їх сказом.

Крізі затушив п'яту цигарку, знову приклався до фляжки і пішов геть. Дід порахував до тридцяти, виліз з-під вагона й струсив пісок із живота. Крізі, прихопивши наплічник, прямував до одного з вибілених будиночків, які подекуди траплялися на території Грінвіцької станції. Під час перших вилазок сюди дід уявляв, нібито залізничники живуть наче чабани біля своєї пастви. Утім, пізніше

він дізнався, що в тих будках ніхто не жив. Їхні віконця були зафарбовані чорним і заґратовані, а приклавши вухо до дверей, можна було почути, як дротами біжить електрика і щось іноді клацає, наче замок у банківському сейфі. Доти дід ніколи не бачив, щоб хтось заходив у ті хатинки або виходив із них.

Крізі витягнув в'язку ключів із кишені і зайшов усередину. Двері за ним м'яко зачинилися.

Мій дід знав, що йому давно пора додому — там на нього чекали гаряча вечеря і чергова вистава, що складалася з докорів. Він зголоднів, до того ж навчився пропускати повз вуха весь той галас і вдавати розкаяння. Але сьогодні він прийшов сюди востаннє й планував постояти на одному із сигнальних мостиків, який вважав своїм, щоб попроситися з літом, що вже минало.

Дід рушив через парк відстою вагонів до «свого» мостика. Піднявся службовими сходами і, обережно рухаючись, поповз по сталевих фермах, що височіли за п'ятнадцять футів над залізничними шляхами. Потім випростався, тримаючись за стовпчик, на якому висів сигнальний ліхтар, і міцно став ногами в парусинових черевиках на сталеву балку, просунувши носки черевиків під арматуру. Відпустив ліхтар і розкинув руки над землею, що пливла вниз. Між ним і багатоквартирним домом на Шанк-стріт лежали сортувальна станція і рельси з потягами, що мали вирушити до Нью-Йорка, Пітсбургу, Сент-Луїса. Потяги й вагони гуркотіли, скреготали і розбігалися коліями в присмерку.

Він подивився на схід. Над Нью-Джерсі, як грозова хмара, нависала темрява. За річкою простягався Кемден, за ним — узбережжя Джерсі, а далі Атлантичний океан і десь там Париж і решта Франції. Брат його мами, ветеран Аргоннського наступу[12], розповів дідові, що в тому місті є «веселі будинки», де чоловік може перейти останню межу, де шовкова панчоха зустрічається з білою шкірою стегна. Дід обійняв сигнальний ліхтар, притулився черевом

до його кожуха й подивився в нічне небо. Там висів повний місяць кольору персикового м'якушу, що утворився завдяки заломленню променів світла в атмосфері. Майже весь той день — останню п'ятницю літа — дід провів за читанням журналу «Приголомшливі історії супернауки», який відшукав серед непроданого краму в комірці батькового магазину. Останнім було оповідання про сміливого землянина, який дістався атомною ракетою темного боку Місяця, знайшов там кисень і воду, бився з кровожерливими селенітами і закохався у блідолицу й безстрашну тамтешню принцесу. На Місяці було повно небезпек, і землянин мав терміново рятувати кохану.

Мій дід поважав Місяць. Він думав про благородну дівчину з «граційним тілом, що плавно вихилялося», і відчував, як тепла хвиля всередині підіймає його до неї, наче старозавітний вихор патріарха Еноха. Він підіймався вгору на хвилі власного бажання. Він полетить туди, буде з нею і врятує її!

Гупнули двері. Крізі з'явився з маленького будиночка й вирушив на вечірню прогулянку — уже без наплічника. Трохи дерев'яною ходою він перетнув рейки і зник між вагонами.

Дід спустився зі свого мостика. Щоби повернутися додому, йому не треба було проходити повз маленький будиночок. Але старий Авраам мав слухність, кажучи зі свого кутка у вітальні: хлопця, який викидає кошенят із вікна на асфальт, аби подивитися, що з ними станеться, нічим не проймеш.

Дід підійшов до будки з зафарбованими чорною фарбою віконцями і постояв хвилину. Приклав вухо до дверей. Електрика гула, але було чути і якісь людські звуки: хтось кашляв, чи сміявся, чи схлипував.

Він постукав. Звук зник. У будці клацнув той самий загадковий механізм. Із боку сортувальної станції почувся гудок паротяга, що готувався вести важкий товарний состав далеко на захід. Хлопець

постукав знову.

— Хто там?

Мій дід назвав свої ім'я та прізвище. Подумав — і додав адресу. З іншого боку дверей хтось зайшовся кашлем. Після цього щось заворушилося, почувся скрип пружин ліжка.

З-поза дверей визирнула половина обличчя дівчини, що міцно чеплялася за них, готова зачинити будь-якої миті. На видимій частині її голови видніли відбілені пероксидом пасма. Навколо лівого ока під тонкою бровою плямами розтеклася туш. Нігті на лівій руці були довгі, пофарбовані в темний колір ягід черемхи, а на правій — погризені й без лаку. На дівчині був картатий чоловічий халат. Якщо вона й здивувалася, побачивши його, то й бровою не повела. Напевно, вона перед цим плакала, але встигла витерти сльози. Однак мій дід знав Крізі — так, як можна знати чоловіка, який регулярно дає тобі копняка під зад. Було неясно, що зробив Крізі із цією дівчиною, але через те мій дід тим більше розсердився. По ній було видно — щось сталося: повітря, що просочилося з-за напіввідчинених дверей, пахло жавелевою водою, розмазаною тушшю і жіночою пахвою.

— Ну? Кажі, чого тобі, хлопче з Шанк-стріт?

— Я бачив, як він сюди заходив,— сказав мій дід.— Той гівнюк Крізі.

Такі слова не можна було говорити при дорослих, особливо при жінках, але в той момент воно видалося йому найбільш придатним. Дівчина висунула обличчя з-за дверей повністю, ніби Місяць з-за фабричної огорожі, й уважніше подивилася на мого діда.

— Він гівнюк, тут ти правий.

Він побачив, що половина її голови дуже коротко обстрижена, ніби на ній виводили вошей. На правій стороні верхньої губи чорніли вусики. Праве око під густою невищипаною бровою було ненафарбоване. Якщо не брати до уваги щетину на обох щоках,

було очевидно, що в цьому обличчі нарівно поєднуються чоловік і жінка. Мій дід чув у себе на районі плітки про гермафродитів, дівчат-кішок, чотириногих жінок, на яких залазять наче на столи, але не вірив, що вони існують. Тепер він засумнівався, хоча під халатом вимальовувалися цілком дівочі округлості.

— Ціна піп-шоу — десять центів, Шанк-стрит,— сказала вона.— У тебе, напевно, є лише п'ять.

Мій дід подивився на свої парусинові черевики, хоча там не було на що дивитися.

— Пішли,— сказав він і взяв її за лікоть.

Через тканину халата відчувалася гаряча шкіра. Дівчина труснула плечем і скинула його руку.

— Його не буде ще якийсь час. Але треба поспішити,— сказав мій дід.

У неї були вуса — то й що? У його тітоньок теж були вусики, велике діло! Його привела сюди сила думки і загадане бажання.

— Ходімо!

— Ти такий смішний,— мовила дівчина, визирнула за двері, подивилася в обидва боки. Тоді притишила голос: — Мабуть, намагаєшся мене врятувати?

Вона мовила це так, ніби мій дід бовкнув якусь несусвітню дурницю. Лишила двері відчиненими і рушила всередину будиночка, сіла на ліжко й загорнулася в жорстку ковдру. По стінах стрибали тіні, свічка, що стояла на перевернутій консервній банці, блимала. Наплічник Крізі валявся на підлозі.

— Ти хочеш забрати мене додому, до своїх матусі й татуса? — спитала вона таким огидним голосом, що одразу ж розподобалася моєму дідові.— Я ж наркоманка, повія, ще й хвора на туберкульоз.

— Я відведу тебе до лікарні.

— Ти такий смішний,— повторила вона вже м'якше.— Ти ж бачиш, що я можу відчиняти двері зсередини, дорогенький. Я не

рабиня.

Мій дід відчував, що її рабство полягає не в дверях, але не знав, як це висловити. Дівчина потягнулася до наплічника й витягла пачку сигарет «Old Gold», запалила одну і затягнулася із такою манірністю, що йому здалося, що вона ще молодша, ніж він думав.

— Твій приятель Крізі вже мене врятував. Він міг лишити мене там, де знайшов,— напівмертву, пикою в купі вугілля, просто на тому місці, де мене викинули Ілінги.

Дівчина розповіла, що з одинадцяти років мандрувала із цирком братів Ентвістл-Ілінг із містечка Перу в штаті Індіана. Узагалі-то вона народилася дівчинкою в Окалі у Флориді, але в підлітковому віці природа дещо змінила її, додавши вусики і щетину на щоках.

— Спочатку я була дуже популярна, але останнім часом у мене все росло тільки по жіночій лінії,— вона стиснула долонями свої груди.— Моє тіло все життя викидає бозна які фокуси.

Мій дід хотів сказати, що його мозок робить із ним те саме. Цей орган примушує його бути дурнуватим ідеалістом і водночас прагнути до безмежної жорстокості. Але подумав, що не варто прирівнювати власні тривоги до її проблем.

— Думаю, нема нічого дивного в тому, що я підсіла на дур,— вела далі дівчина.— Гермафродит — це круто. У цьому є якась поезія. А в бородатій тьолці — ніякої поезії.

Вона була в повній відключці, продовжувала дівчина, коли власники цирку розпорядилися викинути її з потяга, що рухався в напрямку Алтуни.

— Крізі знайшов на рейках мій чемодан — ці придурки також його викинули. І привів у цей комфортабельний готель.

Вона змінила положення ніг, помітивши, що мій дід заглядає в тінь між ними, і щільніше закуталася в ковдру.

— Крізі мерзотник, це правда. Але він приносить мені їжу, сигарети і журнали. І свічки, щоби читати. Дурі не приносить, це

правда, хоча, гадаю, невдовзі мені стане все одно. Він не бере з мене за це житло більше, ніж я готова заплатити.

Мій дід споглядав руїни свого плану. Здається, вона має на увазі, що згодом тут і помре, і збирається зробити це в кімнатці, яка блимала й пливла навколо нього у тьмяному світлі свічки. Кров із її легень була всюди: на зім'ятому шматку якоїсь ганчірки, на шерстяній ковдрі, на комірі її халата.

— Крізі по-своєму правий. Думаю, мешканці Шанк-стрит були б цілком задоволені, дізнавшись, що він не забрав мою цноту. У технічному сенсі,— вона демонстративно посовалася на ліжку.— Залізничники — дуже практичні чоловіки. Завжди знайдуть якийсь спосіб.

Дівчина закашлялася у свою ганчірку, крові ще додалося. Вона так сильно здригалася від нападу, що ковдра спала й оголила її ноги. Мій дід дуже співчував дівчині, але не міг встати, щоби не витріщатися під її халат. Напад минув. Вона загорнула закривавлену частину ганчірки в чистішу, залишивши до наступного разу.

— Можеш роздивитися як слід, Шанк-стрит. Подарунок від фірми,— мовила дівчина й задрала поділ халата.

Вона широко розсунула ноги. Бліда смуга живота, темне курчаве хутро, рожеві статеві губи закарбувалися в пам'яті мого діда на все життя, вони маячили в його голові, наче прапор, аж до самої його смерті.

Раптом він відчув неспокій усюди: кров прилинула до щок, грудей, паху. Він помітив, що це їй подобається. Дівчина заплющила очі й трохи підняла стегна.

— Давай, солоденький. Якщо хочеш — можеш торкнутися.

Дід зрозумів, що його язик і губи не в змозі дати притомну відповідь. Він наблизився і поклав руку на острівця волосся між її ногами й тримав так, промацуючи поверхню негнучкими пальцями, ніби міряв температуру чи пульс. Ніч, літо, плин часу й історії

зупинилися.

Раптом дівчина розплющила очі, нахилилася вперед і відштовхнула його, прикриваючи рота однією рукою, а іншою шукаючи ганчірку. Мій дід витягнув білу випрасувану хустинку із задньої кишені вельветових шортів, яку мати щоранку давала йому перед тим, як відпустити сина тинятися світом, і простягнув їй. Дівчина зім'яла хустинку, навіть не помітивши, як вона там опинилася. Дід дивився, як її тіло розривається зсередини, досить довго. Він боявся, що вона зараз помре, просто перед ним. Нарешті вона спромоглася глибоко зітхнути — і впала на ліжко.

Лоб у неї спітнів і блищав у тьмяному світлі недогарка. Вона обережно дихала й напіврозплющеними очима дивилася на діда. Ще через деякий час вона знову помітила його присутність.

— Іди додому,— мовила дівчина.

Він узяв свою хустинку, що днями лежала без діла в кишені, з її долоні. Тоді розправив, як мапу, і поклав дівчині на лоба. Запахнув халат на її грудях, підтягнув жакливу ковдру аж до підборіддя з дитячою ямкою. Зробив крок до дверей і обернувся. Його пальці все ще горіли від дотику до її гарячого тіла.

— Приходь іще, Шанк-стрит,— мовила вона.— Можливо, я все ж таки дозволю тобі мене врятувати.

Додому він потрапив глибою ніччю. У кухні на нього чекав патрульний поліцейський. Мій дід ні в чому не зізнався і нічого не видав. Прадід, якого під'юджував коп, вліпив дідові важезного ляпаса й спитав, як йому таке. Дідові було нормально. Йому здалося, що він заслужив цей біль, тому що провалив операцію з порятунку дівчини. Також він подумав, чи не варто розказати про неї копові, але дівчина сама зізналася, що є наркоманкою і повією, і він вирішив померти, але не здати її. Хай би що він казав, це в будь-якому разі перетвориться на зраду. Кінець кінцем він учинив відповідно власній натурі — промовчав.

• • •

Далі — у повній книжці «Місячне сяйво».
nashaknyga.com.ua